

किशोरीहरूले प्रयोग गर्ने भाषा

दुर्गाप्रसाद दाहाल (पिएच.डी.)

उपप्राध्यापक, नेपाली शिक्षा विभाग, महेन्द्ररत्न क्याम्पस, ताहाचल
Email: 123durgadahal@gmail.com

लेखसार

किशोरीहरूले प्रयोग गर्ने भाषा शीर्षकको प्रस्तुत अध्ययनका लागि किशोरीहरूको अभिव्यक्तिमा प्रयोग हुने शब्दको आयाम, स्रोत र बनोटका साथै उनीहरूको वाक्यको आयाम, कोड मिश्रण र सङ्गतिता आधारमा भाषाको विश्लेषण गर्नु उद्देश्य निर्धारण गरिएको छ। यस अध्ययनका लागि स्थलगत अध्ययन गरिएको छ। किशोरीहरूको वार्तालापलाई अभिलेखीकरण गरी त्यस वार्तालापका आधारमा विश्लेषण गरी निष्कर्ष निकालिएको छ। किशोरीहरूले वार्तालापमा लामालामा शब्दभन्दा छोटो शब्दको बढी प्रयोग गरेको देखिन्छ। किशोरीहरूको भाषामा आगन्तुक शब्दको तुलनामा बढी तद्भव शब्द प्रयोग भएको देखिन्छ, तापनि उनीहरूको भाषिक अभिव्यक्तिमा आगन्तुक स्रोतका शब्दहरूको अत्यधिक प्रयोग भएको पाइन्छ। उनीहरूले तत्सम शब्द कम मात्रामा प्रयोग गरेका छन्। उनीहरूले अत्यन्त प्रचलित तत्सम शब्दको मात्र प्रयोग गरेको देखिन्छ। यसबाट उनीहरूको सिकाइमा संस्कृत भाषाको भन्दा अङ्ग्रेजी र भारतीय भाषाको प्रभाव रहेको देखिन्छ। यिनीहरूले व्युत्पन्न शब्दको तुलनामा मूल शब्द नै प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ। किशोरीहरूले साथीहरूलाई बोलाउँदा प्रयोग गर्ने बो, ड्युड, सिस, गाइज, फ्रेन्ड, पार्ट्स, जस्ता शब्दहरू अङ्ग्रेजी भाषाबाट भित्रिएको हुन्। उनीहरूले आफ्नो अभिव्यक्तिमा स्वतःस्फूर्त रूपमा अङ्ग्रेजी र हिन्दी भाषाका शब्दहरू प्रयोग गरी कोड मिश्रण गरेको देखिन्छ। यसरी किशोरीहरूले स्थानीय वा आञ्चलिक प्रकृतिको कोड मिश्रण नभई अन्तर्राष्ट्रिय भाषाको कोड मिश्रणको प्रयोग गरेको पाइन्छ। यसबाट हामीले स्थानीय भाषाका सामग्रीहरूको सम्पर्कमा किशोरीहरूलाई पुऱ्याउन नसकेको देखिन्छ। किशोरीहरूको वार्तालापमा लामा लामा वाक्यको प्रयोग नभई छोटो वाक्यको प्रयोग भएको पाइन्छ। यिनीहरूले वचन र आदरका दृष्टिले वाक्यको सङ्गतिगत प्रयोग गरेको देखिँदैन।

मुख्य शब्दावलीहरू : किशोरी, कोड मिश्रण, पद सङ्गति, बनोट, शब्दको आयाम, सामाजिक भाषिका, स्रोत।

विषय परिचय

समाजमा बालक, युवा, वृद्ध सबै प्रकारका मानिसहरूको बसोबास हुन्छ तर उनीहरूको उमेर अनुसार भाषा र शब्द चयन तथा प्रयोग प्रसङ्गहरू भने फरक फरक देखिन्छन् (पौडेल, २०७४,

पृ.५७)। वृद्धहरूको भाषा पौराणिक तथा धार्मिक प्रवृत्तिबाट प्रभावित भएको पाइन्छ। शिशुहरूले बोल्ने भाषा किशोर किशोरी र वृद्धहरूको भाषाको तुलनामा प्रायः अस्पष्ट हुन्छ। युवाहरूले प्रयोग गर्ने भाषा वृद्ध र शिशुको भन्दा निकै फरक हुन्छ। सामाजिक भाषिकालाई वर्ग, शिक्षा, उमेर, लिङ्ग र अरु सामाजिक परामितिहरू (एकाइहरू) द्वारा परिभाषित गरिन्छ (युल, १९९७, पृ.२४०)। समाजमा विभिन्न जाति, लिङ्ग, धर्म, पेसा, वर्ग, समुदाय, शिक्षा, संस्कृति, स्थान, व्यवसाय र उमेरका मानिसहरू बसोबास गर्ने हुनाले त्यहाँ प्रयोग हुने भाषिक स्वरूपमा पनि विविधता आएको हुन्छ। भाषाको यही सामाजिक वैविध्यलाई सामाजिक भाषिका भनिन्छ (थापा, २०७१, पृ.२८)। किशोरीहरूले प्रयोग गर्ने भाषा एक प्रकारको सामाजिक भाषिका हो। किशोरीहरूले वार्तालाप गर्दा विभिन्न सङ्केतको प्रयोग गर्दछन्। सामान्यतया: हातको चोरी औंला र बिचको दुई औंला उठाउनुको तात्पर्य शान्तिको सङ्केत गर्नु हो तर किशोरीहरूले यसलाई अभिवादन गर्दा प्रयोग गर्दछन्। यसै गरी एकैचोटिमा चोरी औंला र कान्छी औंला उठाएर किशोरीहरूले आनन्दको जीवनको सङ्केत गर्दछन्। किशोरीहरूले तँहरू (तिमीहरू), न्वायौ (नुहायौ), जाम् (जाऔं), लेरा (लिएर आइज), खान्छम् (खान्छौं) आदि नेपाली शब्दकोशमा नभएका शब्दहरूको पनि प्रयोग गरेको पाइन्छ। किशोरीहरूले ओ एम जी (ओ माई गड), कुल, फ्याम, स्ववाड, बेई, ड्याङ्क, स्नाक्क, लिट, स्यावेज, ट्युबलाइट, फायर, छ्या, है, ट्या, धत्, उफ, प्लिज, लल, जस्ता शब्दहरूको प्रयोग गर्दछन्। 'प्लिज' शब्द किशोरीहरूले असहमति देखाउनका लागि प्रयोग गर्दछन्। किशोरीहरूले प्रायः प्रयोग गर्ने लल शब्द (लाफ् आउट लाउड) ले हाँसो व्यक्त गर्दछन्। सामाजिक सञ्जालहरू र इन्टरनेटमा केही शब्द वा वाक्यहरूलाई छोटकरीमा लेख्ने गरिन्छ। यस्ता शब्दहरूलाई इन्टरनेट स्ल्याङ्ग भनिन्छ। किशोरीहरूले केही इन्टरनेट स्ल्याङ्गहरू सामान्य रूपमा प्रयोग गर्दछन् ती हुन् : लल (लाफ आउट लाउड), वेभ्स र ड्युड (साथीलाई बोलाउन प्रयोग गरिने), चिल (आरामले बस भन्ने अनुरोध), फ्लेक्स (केही कुराको धाक देखाउँदा प्रयोग हुने)। किशोरीहरूले किशोरीहरूले हिन्दी सिनेमाको संवादलाई वार्तालापमा प्रयोग गर्ने गरेको पनि पाइयो। किशोरीहरूका भाषामा कथ्य भाषाको पनि प्रभाव परेको पाइन्छ, जस्तै :

तालिका १

किशोरीका भाषामा कथ्य भाषाको प्रभाव

किशोरीले प्रयोग गर्ने भाषा	मानक नेपाली भाषा
अ विस्तृत कुरा गरुम्, बाँकी समाचार	अ विस्तृत कुरा गरौं, बाँकी समाचार
अनि अरु कुरा गरुम् न, अरु कुरा गरुम् न	अनि अरु कुरा गरौं न, अरु कुरा गरौं न
एस्, हामी दुई जाना कूल पूजामा जाने हो	एस्, हामी दुई जना कूल पूजामा जाने हो
नेक्ट टाइम	नेक्ट टाइम

स्थलगत अध्ययन, २०७७

यहाँ पहिलो र दोस्रो वाक्यमा 'गरुम्' शब्दको सट्टामा 'गरौं' प्रयोग हुनुपर्ने हो। तेस्रो वाक्यमा 'जना' शब्दलाई 'जाना' उच्चारण गरिएको छ। किशोरीहरूका माथिका अभिव्यक्तिमा क्रियामा कथ्य भाषाको प्रयोग भएको देखिन्छ।

किशोरीहरूले आफूजस्तै किशोरावस्थाका व्यक्तिसँग र अन्य उमेरका व्यक्तिहरूसँग बोल्ने भाषामा भिन्नता देखिन्छ। किशोरीहरू कुन स्थानमा बोलिरहेका छन् भन्ने कुराले पनि उनीहरूले कस्तो भाषाको प्रयोग गर्दछन्, भन्ने कुरामा भिन्नता ल्याउन सक्दछ। औपचारिकता आवश्यक हुने र नियमहरू पालना गर्ने स्थानमा अन्य मानिसहरूले जस्तै किशोरीहरूले पनि औपचारिक ढङ्गले बोल्ने प्रयास गर्दछन्। यसले कुराकानीको विषयलाई पनि फरक पार्छ, जुन अप्रत्यक्ष रूपमा शब्दावली र उनीहरूले प्रयोग गर्ने वाक्य संरचनालाई पनि प्रभाव पार्दछ। किशोरीहरूले पहिले प्रयोग गरिसकेका शब्द वा वाक्यहरू पुनः दोहोर्‍याउने गरेको देखिन्छ। उनीहरूले आफूले प्रयोग गरेका शब्द वा वाक्यहरूलाई जोड दिनका लागि यसो गरेको पाइन्छ। किशोरीहरूले प्रयोग गरेका वाक्यहरूमा धेरै 'ल, त, अनि' आदि जस्ता निपातहरूको प्रयोग गरेको देखिन्छ। अभिलेख नं. एक विद्यालयमा लिइएको हुनाले किशोरीहरूले धेरै औपचारिक भाषाको प्रयोग गरिरहेका पनि हुन सक्दछ। त्यस्तै अभिलेख दुईमा छात्रावासको कोठामा बसेका किशोरीहरूको वार्तालापको भएको कारणले उनीहरूको वार्तालापको विषय र शब्दावलीहरू फरक छन्।

कुनै व्यक्ति वा समूहद्वारा प्रयोग गरिएको भाषालाई शब्दको आयाम, शब्दको स्रोत, शब्दको बनोट, वाक्यको आयाम, कोड मिश्रण जस्ता आधारमा विश्लेषण गर्न सकिन्छ। कुनै एउटा अर्थको सङ्केत गर्ने अक्षर वा अक्षरहरूको समुदाय शब्द हो (त्रिपाठी, २०४९, पृ.८५)। शब्दको आयाम भन्नाले शब्दको लम्बाइ हो। आयामका आधारमा शब्द छोटो वा लामो हुन सक्दछ। सबैभन्दा छोटो शब्द एक अक्षरको हुन्छ र लामो शब्दको निर्धारित सीमा छैन। नेपाली भाषाका शब्दका स्रोत दुई प्रकारका छन्। ती हुन् : मौलिक शब्द र आगन्तुक शब्द। नेपाली भाषामा संस्कृत भाषाबाट सोभै आएका वा प्राकृत रूपमा प्रयोग भई तिनमा अपभ्रंश भएर नेपाली भाषामा प्रयोग भएका शब्दहरू मौलिक शब्द अन्तर्गत पर्दछन्। मौलिक शब्द तत्सम र तद्भव गरी दुई प्रकारका हुन्छन्। संस्कृतबाट शब्दहरू जस्ताको त्यस्तै भाषामा प्रयोग गरेमा त्यस्ता शब्दलाई तत्सम शब्द भनिन्छ। संस्कृतबाट शब्दहरू परिवर्तन गरेर नेपाली भाषामा प्रयोग गरिएका शब्दलाई तद्भव शब्द भनिन्छ। कुनै एक भाषामा कुनै अर्को भाषाबाट ग्रहण गरिएको शब्दलाई आगन्तुक शब्द भनिन्छ (शर्मा, २०३६, पृ.१५९)। नेपाली भाषाका सन्दर्भमा संस्कृत भाषाबाहेक अङ्ग्रेजी वा अन्य भाषाबाट नेपाली भाषामा आएका शब्दहरू आगन्तुक शब्द हुन्। आगन्तुक शब्द विदेशी भाषाबाट नभएर स्वदेशकै विभिन्न राष्ट्रिय भाषा (नेवारी, मगर, थारु, आदि) बाट पनि आएका हुन सक्छन्। बनोटका आधारमा शब्द दुई प्रकारका हुन्छन्। एउटा ती जो आफैँ बनेका छन् र अर्का ती जो आफैँ नबनी अरु कुनै तत्त्वबाट बनेका छन्।... पहिलो खालमा पर्ने आधार तत्त्वको कोशीय रूपलाई मूल शब्द भनिन्छ। ... यसै गरी दोस्रो खालमा पर्ने आधार तत्त्वको कोशीय रूपलाई व्युत्पन्न शब्द भनिन्छ (शर्मा, २०३६, पृ. ५२-५३)। मूल शब्दलाई दुई वा सो भन्दा सार्थक टुकामा टुक्राउन सकिँदैन। व्युत्पन्न शब्दलाई दुई वा सोभन्दा बढी सार्थक टुकामा

टुक्रयाउन सम्भव छ । व्युत्पन्न शब्द उपसर्ग, प्रत्यय, समास वा द्वित्व भएर निर्माण भएका हुन सक्दछन् ।

वाक्यको आयाम भन्नाले वाक्य छोटो वा लामो छ भनेर भन्नु हो । यस अध्ययनमा तिन शब्दसम्मका वाक्यहरूलाई छोटो भनिएको छ भने त्यो भन्दा धेरै शब्द भएका वाक्यलाई लामो वाक्य भनिएको छ ।

कोड मिश्रण भन्नाले एउटा भाषामा कुनै अरु नै भाषाको प्रयोग गर्नु हो । एउटै सन्दर्भमा एकभन्दा बढी भाषा वा भाषिक भेदहरूको प्रयोग हुन थालेपछि अभिव्यक्तिमा कोडहरूको मिश्रण स्वतः देखा पर्छ (अधिकारी, २०५६, पृ. ४४) । द्विभाषी एवम् बहुभाषी समाजमा व्यक्तिले एक भाषाबाट अर्को भाषाको यात्रा गरिरहन्छ । एउटा नै वाक्यमा एकाधिक भाषाको तत्त्वहरूलाई प्रयोग गरेर कोड मिश्रण पनि गर्दछ (जैन, १९८५, पृ. १६२) । कुनै पनि भाषाको व्याकरणका आधारमा भाषाको प्रयोग गर्नु नै भाषाको सङ्गतिपूर्ण प्रयोग हो । वाक्यमा लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरका दृष्टिले पदहरूका बिच कायम हुने सङ्गति विशेष महत्त्वको हुन्छ (अधिकारी, २०६७, पृ. १९४) । विभिन्न स्थानमा विभिन्न ढङ्गले वार्तालाप गर्ने हुनाले किशोरीहरूको वास्तविक भाषाको अध्ययन गर्न कठिन हुन्छ । शब्दको आयाम, स्रोत र बनोटका आधारमा किशोरीहरूले प्रयोग गर्ने भाषाको विश्लेषण गर्नु र वाक्यको आयाम, कोड मिश्रण र सङ्गतिका आधारमा किशोरीहरूले प्रयोग गर्ने भाषाको विश्लेषण गर्नु यस अध्ययनको उद्देश्य रहेको छ ।

अध्ययन विधि

यो अध्ययन गुणात्मक ढाँचामा गरिएको छ । यस अध्ययनमा सुविधाजनक नमुना छनोटबाट तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको छ । यस अध्ययनका निम्ति सामग्री सङ्कलनका क्रममा काठमाडौँ उपत्यकामा रहेको अङ्ग्रेजी माध्यममा पढाइ हुने स्कुलमा कक्षा ११ मा अध्ययन गरिरहेका र छात्रावासमा बस्ने किशोरीहरूको वार्तालापलाई अभिलेख गरिएको छ । त्यो अभिलेखमा किशोरीहरूले विभिन्न विषयमा एकापसमा वार्तालाप गरेका छन् । दुवै अभिलेख दुई मिनेटजतिको छ । ती अभिलेखमा रहेका वाक्यहरूका शब्द र वाक्यको आयाम, शब्दको स्रोत, शब्दको बनोट, कोड मिश्रण र सङ्गति आदिका आधारमा विश्लेषण गरिएको छ । उनीहरूले प्रयोग गरेका शब्द र वाक्य उनीहरूले उच्चारण गरेको शैलीमा नै लेखिएको छ ।

परिणाम र छलफल

किशोरीहरूको पहिलो वार्तालापमा अङ्ग्रेजी माध्यममा पढाइ हुने स्कुलका कक्षा ११ मा अध्ययनरत किशोरीहरूले विद्यालय छुट्टी भएपछिको वार्तालाप हो । यो अभिलेख एक मिनेट सैतिस सेकेन्डको रहेको छ । यो अभिलेखमा छ जना किशोरीहरूको वार्तालाप रहेको छ । यस

वार्तालापका आधारमा उनीहरूका शब्दको आयाम, शब्द स्रोत, शब्द बनोट, वाक्यको आयामा, कोड मिश्रण र सङ्गतिका आधारमा उनीहरूका भाषिक विशेषताहरू तल उल्लेख गरिन्छ ।

शब्दको आयामका आधारमा किशोरीहरूले पहिलो वार्तालापमा प्रयोग भएको भाषा

यस वार्तालापमा किशोरीहरूले आफ्नो समूहमा ५९ ओटा एक अक्षरका शब्दहरूको प्रयोग गरेका छन् । ती शब्दहरू र तिनको प्रयोग भएको केही वाक्यलाई निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

ओइ तँ यो वाला हे **हैं**, **अफ द** ग्रीन गेबल्स भन्ने हे, त्यसको त्यसको हिरो हेरिस् भने तँलाई **कोइ** केटा **मन** पर्देन **ल** नेपालको ।

भन्या भनेइ **हो**, **त्यो त म** सपनामा, ओहो ।

छ, छ ल ।

मेरो **नि** आँउछ, तेरो **नि** आँउछ ।

माथिका वाक्यहरूमा गाढा पारिएका शब्दहरू एक अक्षरका शब्दहरू हुन् ।

यसैगरी यस अभिलेखका सबैभन्दा लामा शब्द चार अक्षरले बनेका छन् । ती शब्दहरू र तिनको प्रयोग भएको केही वाक्यलाई निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

ए एकछिन, तँलाई म भोलि नयाँ **ल्याइदिन्छु**, तेरो क्याप नै हरायो क्या मलाई दिनै लाज लाग्यो पेन ।

तिमीहरू दुई जानै रायमाभी हो ?

विस्तृत समाचार **त्यसपछि** ।

माथिका किशोरीहरूको वार्तालापमा प्रयोग भएका **तिमीहरू**, **ल्याइदिन्छु** र **त्यसपछि** चार अक्षरी शब्द हुन् ।

शब्दको स्रोतका आधारमा किशोरीहरूले पहिलो वार्तालापमा प्रयोग भएको भाषा

पहिलो वार्तालापमा किशोरीहरूले प्रयोग गरेका शब्दको स्रोतगत स्थिति निम्नानुसार रहेको छ

तालिका २

किशोरीहरूको पहिलो वार्तालापमा प्रयोग भएका शब्दको स्रोतगत विवरण

वाक्य क्रम	जम्मा शब्द सङ्ख्या	तत्सम	तद्भव	आगन्तुक	वाक्य क्रम	जम्मा शब्द सङ्ख्या	तत्सम	तद्भव	आगन्तुक
१.	५	०	२	३	२.	८	१	७	०
३	११	-	५	६	४	५	१	४	-
५	१२	१	९	२	६.	१	-	-	१
७	५	-	३	२	८	२	-	-	२
९	१	-	१	-	१०	१	-	१	-
११	४	-	४	-	१२	९	-	९	-
१३	६	२	४	-	१४	१	-	-	१
१५	६	-	६	-	१६	५	-	५	-
१७	६	२	४	-	१८	९	-	९	-
१९	९	१	६	२	२०	३	-	३	-
२१	२	-	१	१	२२	४	१	२	१
२३	३	-	३	-	२४	६	-	६	-
२५	१	-	१	-	२६	२	-	-	२
२७	५	१	४	-	२८	५	-	५	-
२९	१	-	१	-	३०	३	-	-	३
३१	१	-	१	-	३२	६	-	३	३
३३	६	-	३	३	३४	२४	-	१८	६
३५	३	-	३	-	३६	५	-	५	-
३७	८	-	८	-	३८	२	-	२	-
३९	५	-	५	-	४०	८	-	५	३
४१	१७	-	१५	२	४२	७	-	६	१

स्थलगत अध्ययन, २०७७

किशोरीहरूले प्रयोग गरेका भाषिक अभिव्यक्तिमा रहेका तद्भव शब्दहरू तल गाढा पारिएका छन् :

भन्या भनेइ हो, त्यो त म सपनामा, ओहो !

ए एकछिन, तँलाई म भोलि नयाँ ल्याइदिन्छु , तेरो क्याप नै हरायो क्या मलाई दिनै लाज लाग्यो पेन ।

यस वार्तालापमा प्रयोग भएका भाषिक अभिव्यक्तिमा रहेका तत्सम शब्दहरू तल गाढा पारिएका छन् :

यस् , हामी दुई जाना कूल पूजामा जाने हो नेक्ट टाइम ।

कूल र पूजा जस्ता तत्सम शब्दहरूको प्रयोग गरिएको छ ।

निम्नलिखित गाढा पारिएका शब्दहरू किशोरीहरूले प्रयोग गरेका आगन्तुक शब्दहरू हुन् :

फोर्टि नाइन त हुँदैन, फोर्टि फाइभ हो, फोर्टि फाइभ हान्छ भन् ।

यसैगरी 'क्याप, हाइट' आदि जस्ता आगन्तुक शब्दको पनि किशोरीहरूले पहिलो अभिलेखमा प्रयोग गरेका छन् ।

शब्दको बनोटका आधारमा किशोरीहरूले पहिलो वार्तालापमा प्रयोग भएको भाषा

वार्तालापको समयमा किशोरीहरूले मूल र व्युत्पन्न दुवै प्रकारका शब्दहरूको प्रयोग गरेको पाइन्छ । किशोरीहरूले व्युत्पन्न शब्दभन्दा बढी मूल शब्दको प्रयोग गरेको देखिन्छ । उदाहरणका रूपमा तल केही अभिव्यक्ति प्रस्तुत गरिएको पाइन्छ :

तालिका ३

किशोरीहरूको पहिलो वार्तालापमा प्रयोग भएका शब्दको बनोटगत विवरण

किशोरीले प्रयोग गर्ने भाषा	मानक नेपाली भाषा
एस, हामी दुई जाना कूल पूजामा जाने हो नेक्ट टाइम ।	एस, हामी दुई जना कूल पूजामा जाने हो नेक्ट टाइम ।

स्थलगत अध्ययन, २०७७

माथिको वाक्यमा तिनओटा अङ्ग्रेजी शब्दहरू 'एस, नेक्ट, टाइम' एउटा कृदन्त शब्द 'जाने' र छओटा मूल शब्द 'हामी, दुई, जना, कूल, पूजा, हो' को प्रयोग भएको छ ।

अभिलेखको वार्तालापमा प्रयोग भएका 'लाज, भन्, एक, सपना, चोटी, कुरा, गफ' आदि जस्ता शब्दहरू मूल शब्दहरू हुन् । निम्नलिखित गाढा पारिएका शब्दहरू उनीहरूले प्रयोग गरेका केही मूल शब्दहरू हुन् :

भन् न, भन् न प्लिज के भन् न । प्लिजके एक चोटि भन्दैन ।

ओइ तँ यो वाला हे है । अफ द ग्रीन गेबल्स भन्ने हे । त्यसको हिरो हेरिस् भने

तँलाई कोइ केटा मन पढैन ल नेपालको ।

वार्तालापमा केही प्रत्यय लागेर बनेका शब्दहरूको प्रयोग भएको छन् । 'छाड्' मा 'दे' जोडिएर 'छाड्दे', 'हान्' मा 'छ' जोडिएर 'हान्छ' भन्ने शब्द बनेको छ । वार्तालापमा 'लल, हो हो' जस्ता दिव्य शब्दहरूको पनि प्रयोग भएको छ । निम्नलिखित गाढा पारिएका शब्दहरू किशोरीहरूको वार्तालापमा प्रयोग भएका व्युत्पन्न शब्दहरू हुन् :

छाड्दे, छाड्दे सपनामा भन्ने हो

विस्तृत समाचार त्यसपछि ।

वाक्यको आयामका आधारमा किशोरीहरूले पहिलो वार्तालापमा प्रयोग भएको भाषा

किशोरीहरूको पहिलो अभिलेखको वार्तालापमा चौतिस ओटा पूर्ण वाक्य र आठ ओटा अपूर्ण वाक्यको प्रयोग भएको देखिन्छ। पहिलो अभिलेखका किशोरीहरूको वार्तालापमा प्रयोग भएका ४२ ओटा वाक्यको आयामगत विवरण निम्नानुसार रहेको छ :

तालिका ४

किशोरीहरूको पहिलो वार्तालापमा प्रयोग भएका वाक्यको आयामगत विवरण

विवरण	वाक्य सङ्ख्या	विवरण	वाक्य सङ्ख्या
एक शब्दको वाक्यसङ्ख्या	७	तिन शब्दको वाक्यसङ्ख्या	६
चार शब्दको वाक्यसङ्ख्या	५	पाँच शब्दको वाक्यसङ्ख्या	७
छ शब्दको वाक्यसङ्ख्या	३	सात शब्दको वाक्यसङ्ख्या	५
आठ शब्दको वाक्यसङ्ख्या	३	नौ शब्दको वाक्यसङ्ख्या	३
दश शब्दको वाक्यसङ्ख्या	१	एघार शब्दको वाक्यसङ्ख्या	१
तेइस शब्दको वाक्यसङ्ख्या	१		

स्थलगत अध्ययन, २०७७

माथिको तालिका अनुसार किशोरीहरूले लामो वाक्यभन्दा छोटो वाक्य बोल्न रुचाएको देखिन्छ। पहिलो अभिलेखमा सबैभन्दा लामो तेइस ओटा शब्दहरू भएको यस्तो वाक्यको प्रयोग भएको छ : एकचुली एट फर्स्ट आई वाज लाइक के भइ रा छ एन्ड दिस बस केम एन्ड देन आई वाज लाइक ओके इट इज फाइन।

यस वाक्यमा सबैभन्दा धेरै अङ्ग्रेजी शब्दहरू प्रयोग भएका छन्। यसमा केवल के, भइ, रा, छ चार ओटा मात्र नेपाली शब्दको प्रयोग भएको छ। यसबाट किशोरीहरूले बोल्ने लामो वाक्यमा अन्य भाषाका बढी शब्द प्रयोग भएको पाइन्छ। यस अभिलेखमा नेपाली शब्दबाट मात्र बनेको लामो वाक्यमा दश ओटा शब्दहरूको प्रयोग भएको छ : कस्तो छ के ! त्यो बोल्या बोल्दै गरेर दिम्याग चाट्छे भन्या !

कोड मिश्रणका आधारमा किशोरीहरूले पहिलो वार्तालापमा प्रयोग भएको भाषा

पहिलो अभिलेखमा किशोरीहरूको वार्ता १ मिनेट ३७ सेकेन्ड भएको छ। यस वार्तालापका क्रममा किशोरीहरूले जम्मा २४९ शब्द प्रयोग गरेका छन्। ती शब्दहरूमध्ये २९ ओटा अङ्ग्रेजी शब्दहरूको प्रयोग भएको छ। किशोरीहरूले वार्तालापमा नेपाली सँगसँगै अङ्ग्रेजी र भारतीय भाषाहरूको प्रयोग गर्ने गरेका देखिन्छ। अभिलेखमा 'फोर्टी, फाइभ, नाइन, प्लिज, कुल, रोड, ट्रिप, वि, लुक, अलाइक, हाइट, लास्ट, ह्यानसम' जस्ता अङ्ग्रेजी शब्दहरू प्रयोग भएका छन्। यसै गरी 'पर, जावो, मत्' जस्ता भारतीय भाषाका शब्दहरूको प्रयोग गरिएको छ। वार्तालापमा किशोरीहरूले स्वतःस्फूर्त रूपमा कोड मिश्रण प्रयोग गरेका केही भाषिक अभिव्यक्तिहरू निम्नानुसार रहेका छन् :

वि लुक अलाइक ।

यहाँ अङ्ग्रेजी भाषाकै वाक्यको प्रयोग भएको छ ।

हाइट पर मत् जावो भन् न ।

छओटा शब्दले बनेको माथिको वाक्यमा चारओटा हिन्दी शब्दको प्रयोग भएको छ । टेलिभिजनमा आउने भारतीय सङ्गीत र चलचित्र हेर्ने बानी भएकाले किशोरीहरूले आफ्नो वार्तालापमा हिन्दी भाषाको प्रयोग गर्नु स्वाभाविक नै देखिन्छ ।

‘हाइट’ चै न, हाइट नहेर न यार ।

माथिका वाक्यमा प्रयोग भएका ‘हाइट’ अङ्ग्रेजी शब्द हो र ‘यार’ भारतीय भाषाको शब्द हो । यसरी किशोरीहरूको वार्तालापमा एउटै वाक्यमा पनि दुई ओटा भाषाका कोड पनि मिश्रण भएको देखिन्छ ।

सङ्गतिका आधारमा किशोरीहरूले पहिलो वार्तालापमा प्रयोग भएको भाषा

वाक्यमा प्रयोग भएका शब्दहरूका विचको रूपात्मक (रूपायनिक) मेललाई सङ्गति भनिन्छ (अधिकारी, २०६७, पृ. १९४) । वार्तालापको समयमा सङ्गति मिलाउनु निकै जरूरी हुन्छ । किशोरीहरूका वार्तालापमा सङ्गति भङ्ग भएका केही वाक्यहरू तल दिइएको छ :

तालिका ५

सङ्गतिका आधारमा किशोरीहरूको पहिलो वार्तालापको भाषा

किशोरीले प्रयोग गर्ने भाषा	मानक नेपाली भाषा
ओजलले फोटी नाइन हान्छ ।	ओजलले फोटी नाइन हान्छिन् ।

स्थलगत अध्ययन, २०७७

यहाँ ‘हान्छ’ शब्दले प्राप्त गर्ने अङ्कलाई बुझाएको छ । यहाँ ओजल स्त्रीलिङ्ग कर्तामा ‘हान्छ’ पुलिङ्ग क्रियापदको प्रयोग गरिएको छ । यो वाक्यमा ओजल कर्तामा ‘हान्छे’ क्रियापदको प्रयोग हुनुपर्ने थियो ।

किशोरीहरूको दोस्रो वार्तालापको नतिजा र विश्लेषण

दोस्रो अभिलेख छात्रावासमा बस्ने किशोरीहरूका विचमा भएको वार्तालाप हो । यो अभिलेखमा चार जना किशोरीहरूको वार्तालाप रहेको छ । यो अभिलेख दुई मिनेट तिन सेकेन्डको रहेको छ ।

शब्दको आयामका आधारमा किशोरीहरूको दोस्रो वार्तालापमा प्रयोग भएको भाषा

यस अभिलेखमा जम्मा २७९ शब्दहरूको प्रयोग भएको छ । सबैभन्दा छोटो शब्द एक अक्षरले बनेको छ । अभिलेखमा जम्मा ६० ओटा एक अक्षरका शब्दहरू छन् । ‘हँ, रे, के, नि, त, ई, ले, चै, हो, कि, है, अ, छ, न, क्या र ए’ यस अभिलेखको किशोरीहरूको वार्तालापमा प्रयोग भएका एक अक्षरका शब्दहरू हुन् ।

ई गच्यो चिटिड, त्यो एउटा यता पटिको त्यो के रे हेरिटको ले चै चिटिड गरेको थियो । अलिकति हेर्दा खेरि त आउन्छ, जस्तो देख्यो के, अलि अलि बुढो बुढो थ्यो नि त हैन

एक्सपिरेन्सड जस्तो के क्वोसन नम्बर ठ्याक्क वान लेख्यो हैन, अगाडिबाट प्वाइका प्वाइ लेख्छ त यस्तो हाँस उठेर, भेजा जस्तो लाग्या क्या । ए आर्यान ए ए ।

माथिका गाढा पारिएका शब्दहरू वार्तालापमा प्रयोग भएका एक अक्षरका शब्दहरू हुन् ।

यस अभिलेखको सबैभन्दा लामो शब्द भनेको छ अक्षरले बनेको छ । अभिलेखमा इन्जिनियरहरू छ अक्षरको शब्दको प्रयोग भएको छ ।

इन्जिनियरहरू नि सँगै हुन्छ हो तिमीहरूको ?

माथि गाढा पारिएको शब्द वार्तालापमा प्रयोग भएका सबैभन्दा लामा शब्दहरू हुन् ।

शब्दको स्रोतका आधारमा किशोरीहरूको दोस्रो वार्तालापमा प्रयोग भएको भाषा

दुई मिनेट तिन सेकेन्डको दोस्रो अभिलेखमा जम्मा २८३ शब्द प्रयोग भएको छ । यसको स्रोतगत विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

तालिका ६

किशोरीहरूको दोस्रो वार्तालापमा प्रयोग भएका शब्दको स्रोतगत विवरण

वाक्य क्रम	जम्मा शब्द सङ्ख्या	तत्सम	तद्भव	आगन्तुक	वाक्य क्रम	जम्मा शब्द सङ्ख्या	तत्सम	तद्भव	आगन्तुक
१.	२	-	१	१	२.	१	-	१	-
३	५	-	४	१	४	२	-	२	-
५	७	-	६	१	६.	१४	-	११	३
७	४	-	३	१	८	१६	-	१३	३
९	१२	-	११	१	१०	१०	-	७	३
११	५	-	४	१	१२	६	-	५	१
१३	२५	-	१९	६	१४	१	-	१	-
१५	१	-	१	-	१६	२	-	२	-
१७	१७	-	१२	५	१८	२२	-	१८	४
१९	७	-	३	४	२०	६	-	३	३
२१	४	-	१	३	२२	३७	-	३२	५
२३	६	-	६	-	२४	१	-	१	-
२५	४	-	४	-	२६	१	-	१	-
२७	६	-	६	-	२८	१	-	१	-
२९	३	-	१	२	३०	१	-		१
३१	७	-	५	२	३२	३	-	२	१
३३	४	-	४	-	३४	१	-	१	-
३५	४	-	३	१	३६	२६	-	२२	४
३७	४	-	३	१	३८	४	-	३	१

स्थलगत अध्ययन, २०७७

अभिलेखमा अङ्ग्रेजी शब्दको प्रयोग अत्यधिक देखिन्छ। किशोरीहरूले जम्मा २८३ शब्दमध्ये ३८ ओटा अङ्ग्रेजी शब्दको प्रयोग भएको छ। दोस्रो वार्तालापमा 'इक्जाम, इङ्लिस, क्वोसन, फिजिक्स, चिटिड, ट्यान्सम, इन्जिनियर, नम्बर, साइड, हिरो, डिजाइन' जस्ता अङ्ग्रेजी शब्दहरूको प्रयोग भएको छ।

इङ्लिस त राम्रै भयो त, सजिलो आथ्यो **क्वोसन** अस्ति **फिजिक्स**को चाहिँ अलि गाह्रो आथ्यो। अलिकति हेर्दा खेरि त आउन्छ जस्तो देख्यो के, अलि अलि बुढो बुढो थ्यो नि त हैन **एक्सपिरेन्सड** जस्तो के **क्वोसन नम्बर** ट्याक्क **वान** लेख्यो हैन, अगाडिबाट प्वाइका प्वाइ लेख्छ त यस्तो हाँस उठेर, **भेजा** जस्तो लाग्यो क्या।

माथि गाढा पारिएका शब्दहरू वार्तालापमा प्रयोग भएका आगन्तुक शब्दहरू हुन्।

इङ्लिस त राम्रै भयो त, सजिलो **आथ्यो** क्वोसन अस्ति फिजिक्सको चाहिँ अलि गाह्रो **आथ्यो**। अलिकति हेर्दा **खेरि** त **आउन्छ** जस्तो देख्यो के, अलि अलि **बुढो बुढो थ्यो नि त हैन** एक्सपिरेन्सड जस्तो के **क्वोसन नम्बर ट्याक्क** वान लेख्यो हैन, अगाडिबाट **प्वाइका प्वाइ** लेख्छ त यस्तो **हाँस** उठेर, **भेजा** जस्तो **लाग्यो क्या**।

माथि गाढा पारिएका शब्दहरू वार्तालापमा प्रयोग भएका मौलिक शब्दहरू हुन्। यस अभिलेखमा किशोरीहरूले प्रयोग गरेका 'पाखे, दाइ, बुढो' तद्भव शब्दहरू हुन्।

तेरो **इक्जाम** कस्तो भयो रे ?

केटाहरू **ट्यान्सम ट्यान्सम** आउँछ के गर्नु आब **बोर्ड** तिर है

माथि गाढा पारिएका शब्दहरू वार्तालापमा प्रयोग भएका आगन्तुक शब्दहरू हुन्।

शब्दको बनोटका आधारमा किशोरीहरूको दोस्रो वार्तालापमा प्रयोग भएको भाषा

अभिलेखमा प्रयोग भएका 'अलि, मुख, हाँस, तर, मुजा' आदि जस्ता शब्द मूल शब्द हुन्। निम्नलिखित गाढा पारिएका शब्दहरू वार्तालापमा प्रयोग भएका केही मूल शब्दहरू हुन्।

आजा नि एउटा **दाइ** पर्या थ्यो **के** हैन मेरो साइडमा है, त्यो जलेवीको **हिरो छ नि** जलेवीको **हिरो**।

यसै गरी अभिलेखमा व्युत्पन्न शब्दहरूको पनि प्रयोग भएको छ। 'जिलो' मा 'सु' उपसर्ग जोडिएर 'सजिलो' शब्द बनेको छ, 'भन्नि' मा 'न' उपसर्ग जोडेरे 'नभन्नि' शब्द बनेको छ। अभिलेखमा प्रयोग भएका 'आथ्यो, लेख्छ, चिरेको' अन्य व्युत्पन्न शब्दहरू हुन्।

ई **ग्यो चिटिड**, त्यो एउटा यता पट्टिको त्यो के रे हेरिटको ले चै **चिटिड** गरेको थियो त्यो मोनिकाको टाइपको तर डिजाइन अकेँ छ क्या, उसको चै चिरेको छ, हैन बिच्चमा मेरो चै चिरेको प्लस त्यो मुजा, **मुजामुजा** बनाउदै लगन थाल्यो क्या।

माथि गाढा पारिएका शब्दहरू वार्तालापमा प्रयोग भएका व्युत्पन्न शब्दहरू हुन्।

वाक्यको आयामका आधारमा किशोरीहरूको दोस्रो वार्तालापमा प्रयोग भएको भाषा

दोस्रो अभिलेखमा उनचालिस वाक्यहरूको प्रयोग गरिएको छ। यसमा प्रयोग भएका वाक्यहरूको आयामगत वितरण निम्नानुसार रहेको छ :

तालिका ७

किशोरीहरूको दोस्रो वार्तालापमा प्रयोग भएका वाक्यको आयामगत विवरण

विवरण	वाक्य सङ्ख्या	विवरण	वाक्य सङ्ख्या
एक शब्दको वाक्यसङ्ख्या	८	दुई शब्दको वाक्यसङ्ख्या	३
तिन शब्दको वाक्यसङ्ख्या	२	चार शब्दको वाक्यसङ्ख्या	७
पाँच शब्दको वाक्यसङ्ख्या	२	छ शब्दको वाक्यसङ्ख्या	४
सात शब्दको वाक्यसङ्ख्या	३	दश शब्दको वाक्यसङ्ख्या	१
बाह्र शब्दको वाक्यसङ्ख्या	१	चौध शब्दको वाक्यसङ्ख्या	१
सोह्र शब्दको वाक्यसङ्ख्या	१	सत्र शब्दको वाक्यसङ्ख्या	१
वाइस शब्दको वाक्यसङ्ख्या	१	पच्चीस शब्दको वाक्यसङ्ख्या	१
छवीस शब्दको वाक्यसङ्ख्या	१	सैंतीस शब्दको वाक्यसङ्ख्या	१

स्थलगत अध्ययन, २०७७

यस अभिलेखमा लामा र छोटो दुवै प्रकारका वाक्यहरूको प्रयोग भएको छ। सबैभन्दा छोटो वाक्य भनेको एक शब्दको रहेको छ। एक शब्दका वाक्य यस अभिलेखमा किशोरीहरूको वार्तालापमा प्रयोग भएका केही वाक्यहरू निम्नानुसार छन् :

- के ?
- कपडा ?
- ब्लाउज ?
- कुर्ता ?
- हँ ?
- अँ ।

यसैगरी यस संवादमा प्रयोग भएको सैंतीस शब्दको सबैभन्दा लामो वाक्य निम्नानुसार रहेको छ : अलिकति हेर्दा खेरि त आँउन्छ जस्तो देख्यो के, अलि अलि बुढो बुढो थ्यो नि त हैन एक्सपिरेन्सड जस्तो के क्वोसन नम्बर ठ्याक्क वान लेख्यो हैन, अगाडिबाट प्वाइका प्वाइ लेख्छ त यस्तो हाँस उठेर, भेजा जस्तो लाग्यो क्या ।

कोड मिश्रणका आधारमा किशोरीहरूले प्रयोग गर्ने भाषा

यस अभिलेखमा नेपाली र अङ्ग्रेजी शब्दहरूको प्रयोग गरिएको छ ।

त्यो मोनिकाको टाइपको तर डिजाइन अर्कै छ, कया, उस्को चै चिरेको छ, हैन विच्चमा मेरो चै चिरेको प्लस त्यो मुजा, मुजामुजा बनाउदै लगन थाल्या कया ।

अँ तर पाखे पाखेहरू आउँछ, ह्यान्सम लुक्सचाँहि ह्यान्सम देख्छ, हैन तर केइ लेख्नै आउन्दैन क्वोसन नम्बर वान लेख्छ, अनि अगाडि ट्याक्क हेरेर लेख्छ, के तिनीहरूले ।

इङ्लिस त राम्रै भयो त, सजिलो आथ्यो क्वोसन अस्ति फिजिक्सको चाँहिँ अलि गाह्रो आथ्यो ।

माथि गाढा पारिएका शब्दहरू वार्तालापमा भएका कोड मिश्रण हुन् । यस अभिलेखमा प्रयोग गरिएको वाक्यहरूमा जम्मा अठ्तिस ओटा अङ्ग्रेजी शब्दहरूको प्रयोग गरिएको छ ।

सङ्गतिका आधारमा किशोरीहरूको दोस्रो वार्तालापमा प्रयोग भएको भाषा

यस अभिलेखमा पनि किशोरीहरूले वाक्यमा सङ्गति मिलाएका छन् या छैनन् भन्ने आधारमा हेर्दा निम्नानुसार देखिन्छ :

तालिका ८

अभिलेख नं. २ मा सङ्गतिका आधारमा किशोरीहरूको भाषा

किशोरीले प्रयोग गर्ने भाषा	मानक नेपाली भाषा
अलिकति हेर्दा खेरि त आउन्छ, जस्तो देख्यो के, अलि अलि बुढो बुढो थ्यो नि त हैन एक्सपिरेन्सड जस्तो के क्वोसन नम्बर ट्याक्क वान लेख्यो हैन, अगाडिबाट प्वाइका प्वाइ लेख्छ, त यस्तो हाँस उठेर, भेजा जस्तो लाग्या कया ।	अलिकति हेर्दा खेरि त आउँछ, जस्तो देख्यो कया, अलि अलि बुढो बुढो हुनुहुन्थ्यो नि त हैन एक्सपिरेन्सड जस्तो के कोइसन नम्बर ट्याक्क वान लेख्यो हैन, अगाडिबाट प्वाइका प्वाइ लेख्नुहुन्छ, त यस्तो हाँस उठेर, भेजा जस्तो लाग्यो कया ।
ई गन्यो चिटिड, त्यो एउटा यता पटिको त्यो के रे हेरिटको ले चै चिटिड गरेको थियो ।	यी गरें चिटिड, त्यो एउटा यता पट्टिको त्यो के रे हेरिटको ले चाँहिँ चिटिड गरेको थियो ।
अँ तर पाखे पाखेहरू आउँछ, ह्यान्सम लुक्सचाँहिँ ह्यान्सम देख्छ, हैन तर केइ लेख्नै आउन्दैन क्वोसन नम्बर वान लेख्छ, अनि अगाडि ट्याक्क हेरेर लेख्छ, के तिनीहरूले ।	अँ तर पाखे पाखेहरू आउँछन्, ह्यान्सम लुक्सचाँहिँ ह्यान्सम देखिन्छ, हैन तर केही लेख्नै आउन्दैन कोइसन नम्बर वान लेख्छन्, अनि तिनीहरू अगाडि ट्याक्क हेरेर लेख्छन् ।
आजा नि एउटा दाइ पर्या थ्यो के हैन मेरो साइडमा है, त्यो जलेबीको हिरो छ, नि जलेबीको हिरो ।	आज पनि एउटा दाइ पर्नुभएको थियो । मेरो साइडमा जलेबीको हिरो हुनुहुन्छ, नि ।

स्थलगत अध्ययन, २०७७

माथिको पहिलो वाक्यमा आफूभन्दा अग्रजका लागि आदरार्थीको प्रयोग भएको छैन । दोस्रो वाक्यमा प्रथम पुरुषको कर्ताका लागि तृतीय पुरुषका लागि प्रयोग गरिने क्रिया 'गन्यो' प्रयोग भएको छ । तेस्रो वाक्यमा तृतीय पुरुषको बहुवचन कर्ता तिनीहरूसँग एकवचनका लागि

प्रयोग गरिने क्रिया 'लेख्छ' प्रयोग भएको छ। चौथो वाक्यमा दाइ आदरार्थी कर्ताका लागि अनादर क्रियाको प्रयोग भएको देखिन्छ। यी वाक्यहरूमा सङ्गतिपूर्ण प्रयोग भएको छैन।

किशोरीहरूको पहिलो र दोस्रो वार्तालाप बिचको तुलना

किशोरीहरू बिचमा भएको पहिलो र दोस्रो वार्तालाप बिचको तुलना शब्दको आयाम, स्रोत, बनोट, वाक्यको आयाम, सङ्गति, कोड मिश्रण आदिका आधारमा गरिएको छ।

शब्दको आयामका आधारमा किशोरीहरूको वार्तालापको तुलना

किशोरीहरूको पहिलो र दोस्रो दुवै वार्तालापमा एक अक्षरका शब्दहरू धेरै प्रयोग गरिएको छ। पहिलो अभिलेखमा ५९ ओटा एक अक्षरका शब्दहरू छन् भने दोस्रो अभिलेखमा ६० ओटा एक अक्षरका शब्दहरू रहेका छन्। 'त, न, के, छ, अ, नि, चै र ए' दुवै अभिलेखमा प्रयोग भएका एक अक्षरका शब्दहरू हुन्।

पहिलो वार्तालापको लामो शब्द ४ अक्षरको छ भने दोस्रो वार्तालापको लामो शब्द ६ अक्षरको छ। पहिलो वार्तालापभन्दा दोस्रो वार्तालापमा धेरै लामा शब्दहरूको प्रयोग गरिएको देखिएको छ।

शब्दको स्रोतका आधारमा किशोरीहरूको वार्तालापको तुलना

पहिलो वार्तालापमा तत्सम, तद्भव, आगन्तुक सबै प्रकारका शब्दहरू प्रयोग गरिएको छ भने दोस्रो वार्तालापमा तद्भव, आगन्तुक शब्दको प्रयोग गरिएको छ। दोस्रो वार्तालापमा तत्सम शब्दको प्रयोग गरिएको देखिँदैन। यी दुवै अभिलेखमा अङ्ग्रेजी शब्दहरू धेरै प्रयोग गरिएको छ। अभिलेख एकमा चाहिँ हिन्दी भाषाको पनि प्रयोग गरेको देखिन्छ। किशोरीहरूले प्रयोग गर्ने शब्दको स्रोत मौलिक नभएर आगन्तुक धेरै भएको हुनाले उनीहरूले धेरैजसो आगन्तुक शब्दहरूको प्रयोग गर्न रुचाउने गर्दछन्। साथीहरू, इन्टरनेट, चलचित्र जस्ता माध्यमबाट किशोरीहरूले आगन्तुक शब्द सिक्ने गर्दछन्।

शब्दको बनोटका आधारमा किशोरीहरूको वार्तालापको तुलना

किशोरीहरूको दुवै वार्तालापमा व्युत्पन्न शब्दका तुलनामा मूल शब्द बढी प्रयोग भएको देखिन्छ।

वाक्यको आयामका आधारमा किशोरीहरूको वार्तालापको तुलना

किशोरीहरूको पहिलो अभिलेखमा उनीहरूले ससाना वाक्यहरूको प्रयोग गर्न रुचाएको देखिन्छ। दोस्रो अभिलेखमा किशोरीहरूले पनि धेरै लामो वाक्यको प्रयोग नगरे तापनि दुई अभिलेखको तुलनामा दोस्रो अभिलेखमा केही धेरै लामा वाक्यहरूको प्रयोग गरिएको छ। पहिलो अभिलेखको सबैभन्दा लामो वाक्य २३ शब्दका छन् भने दोस्रो अभिलेखको सबैभन्दा लामो वाक्य ३७ शब्दको रहेको छ।

कोड मिश्रणका आधारमा किशोरीहरूको वार्तालापको तुलना

दुवै अभिलेखमा किशोरीहरूले अङ्ग्रेजी शब्दहरूको अत्यधिक प्रयोग देखिन्छ। पहिलो अभिलेखमा हिन्दी भाषाको पनि प्रयोग गरिएको देखिन्छ। किशोरीहरू टेलिभिजनका कार्यक्रम, इन्टरनेट, साथीहरूबाट प्रभावित भएर वार्तालापको समयमा कोड मिश्रण गरेको देखिन्छ।

सङ्गतिका आधारमा किशोरीहरूको वार्तालापको तुलना

दुवै अभिलेखमा किशोरीहरूले सङ्गतिपूर्ण भाषिक अभिव्यक्तिको प्रयोगमा आंशिक रूपले त्रुटि गरेका छन्। विशेषतः उनीहरूका वचन र आदरगत दृष्टिले वाक्यका सङ्गति मिलेका छैनन्।

निष्कर्ष

यी दुई अभिलेखका आधारमा किशोरीहरूले वार्तालापमा लघु आयामका शब्द प्रयोग भएको देखिन्छ। तद्भव शब्द प्रयोग बढी सहज ठानेको पाइयो भने तद्भव शब्दपछि आगन्तुक स्रोतका शब्द प्रयोग गर्ने गरेको देखियो। उनीहरूको वार्तालापमा तत्सम शब्दको प्रयोग अत्यन्त न्यून रहेको देखिन्छ। उनीहरूले प्रयोग गर्ने भाषामा कोड मिश्रणको प्रयोग धेरै भएको देखिन्छ। वार्तालापका क्रममा किशोरीहरूले केवल हिन्दी र अङ्ग्रेजी भाषाको मात्र कोड मिश्रण गरेका छन्। अङ्ग्रेजी भाषा विद्यालयमा अध्ययन गर्दा प्रयोग गर्ने भएकाले उनीहरूले वार्तालापमा केही अङ्ग्रेजी भाषाका शब्दहरूको प्रयोग गर्ने गरेका हुन सक्छन्। उनीहरूको वार्तालापमा हिन्दी भाषाको पनि प्रयोग भएको देखिन्छ। नेपालको छिमेकी देश भारत भएको हुनाले हिन्दी चलचित्र र गीतबाट पनि किशोरीहरू प्रभावित भएका हुन सक्दछन्। किशोरीहरूले प्रयोग गर्ने अभिव्यक्तिमा देखिने कोड मिश्रण स्थानीय आञ्चालिक वा क्षेत्रीय रूपको नभई अन्तर्राष्ट्रिय वा विश्वव्यापी प्रकृतिका देखिन्छन्। किशोरीहरूले आफ्नो वार्तालापमा लामा वाक्यका तुलनामा लघु आयामका वाक्यको प्रयोग गरेको देखिन्छ। यिनीहरूको वार्तालापमा व्युत्पन्न शब्दभन्दा मूल शब्दको बढी प्रयोग भएको देखिन्छ। यिनीहरूको वार्तालापमा वचन र आदरगत दृष्टिले वाक्यको सङ्गतिगत विचलन देखिन्छ।

सन्दर्भ सूची

- अधिकारी, हेमाङ्गराज (२०५६). *सामाजिक र प्रायोगिक भाषाविज्ञान*. काठमाडौं : रत्न पुस्तक भण्डार ।
- अधिकारी, हेमाङ्गराज (२०५७). *भाषाशिक्षण केही परिप्रेक्ष्य तथा पद्धति*. काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।
- अधिकारी, हेमाङ्गराज (२०६७). *प्रयोगात्मक नेपाली व्याकरण*. ललितपुर : साभा प्रकाशन ।
- अधिकारी, हेमाङ्गराज र भट्टराई, बद्रिविशाल (सम्पा.२०६६). *प्रयोगात्मक नेपाली शब्दकोश*. काठमाडौं : विद्यार्थी प्रकाशन प्रा.लि. ।

दाहाल : किशोरीहरूले प्रयोग गर्ने भाषा

जैन, महावीर सरन (सन् १९८५). *भाषा एवं भाषाविज्ञान*. इलाहाबाद : लोकभारती प्रकाशन ।

ढुङ्गेल, भोजराज र दाहाल, दुर्गाप्रसाद (२०७०). *सामान्य र प्रायोगिक भाषाविज्ञान*. काठमाडौं : एम.के.पब्लिसर्स एण्ड डिस्ट्रिब्युटर्स ।

त्रिपाठी, जगन्नाथ (२०४९). *सरलीकृत अनिवार्य नेपाली व्याकरण, बोध, रचना र विवेचना*. काठमाडौं : जगन्नाथ शर्मा त्रिपाठी ।

थापा, दिनबहादुर (२०७१). *प्रायोगिक भाषाविज्ञान*. काठमाडौं : काष्ठमण्डप पुस्तक घर ।

दीक्षित, नरेन्द्रमणि (२०६३). *अङ्ग्रेजी नेपाली साझा संक्षिप्त शब्दकोश*. ललितपुर : साझा प्रकाशन ।

पौडेल, माधवप्रसाद (२०७४). *प्रायोगिक भाषाविज्ञान*. काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

भट्टराई, गोविन्दराज र लुङ्गेल, खगेन्द्रप्रसाद (सम्पा.२०६१). *डा. बल्लभमणि दाहालका भाषिक चिन्तन*. काठमाडौं : रत्न पुस्तक भण्डार ।

शर्मा, मोहनराज (२०३६). *शब्दरचना र वर्णविन्यास*. काठमाडौं : त्रिवि पाठ्यक्रम विकास केन्द्र ।

Carter, R. (1993). *Introducing Applied linguistics*. London : Penguin Group.

Corder, S. P. (1973). *Introducing Applied Linguistics*. England : Penguin books.

Richards J., Platt, J. & Weber, H. (1985). *Longman dictionary of applied linguistics*. England : Longman Group Limited.

Yule, G. (1997). *The Study of Language*. Great Britain : Cambridge University Press.